

คู่มือในการกำกับดูแลโรงงาน

ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม

ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

บทนำ

ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรม ได้สนับสนุนโครงการพื้นที่อุตสาหกรรมของภาคเอกชนให้เป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรม ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ไปแล้วรวม 25 โครงการ กระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ รวม 10 จังหวัด ส่วนที่ 6 สำนักโรงงานอุตสาหกรรมรายสาขา 1 กรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับเขตประกอบการอุตสาหกรรม ได้มีการสำรวจ ตรวจสอบ ติดตามผลตามโครงการต่าง ๆ และได้รวบรวมปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น พอสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

(1) โรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ ตามมาตรา 11 หรือได้รับอนุญาตตามมาตรา 12 เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการโรงงานเล็กเข้ามาตั้งอยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม มิให้ตั้งอยู่กระจัดกระจายในพื้นที่ทั่วไป เป็นการสนับสนุนทางด้านผังเมือง เกิดการรวมกลุ่มอุตสาหกรรม (CLUSTER) เกิดผลประโยชน์ร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจ พัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ เป็นการสนับสนุนให้เกิดพื้นที่อุตสาหกรรมที่จูงใจให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนรวมถึงการเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออก จากการได้รับการยกเว้นอันนี้ทำให้โรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรมไม่ต้องมีใบรับแจ้งการประกอบกิจการโรงงาน จำพวกที่ 2 (ร.ง.2) หรือใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (ร.ง.4) ซึ่งโรงงานเหล่านี้บางแห่งยังมีความจำเป็นต้องมีเอกสารยืนยันการเป็นโรงงานเพื่อแสดงต่อหน่วยราชการหรือภาคเอกชนอื่น ๆ เช่น การนำเข้าวัตถุดิบหรือส่งสินค้าไปต่างประเทศ ต้องติดต่อกับกรมศุลกากร กรมการค้าต่างประเทศ การประมวลงานหรือขายสินค้าให้กับหน่วยราชการหรือภาคเอกชนอื่น ๆ การกู้เงินเพื่อใช้ในกิจการกับสถาบันทางการเงิน เป็นต้น การไม่มี ร.ง.2 หรือ ร.ง.4 ทำให้โรงงานเหล่านี้ต้องมาขอให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดหรือกรมโรงงานอุตสาหกรรมออกหนังสือรับรองการเป็นโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรม ซึ่งบางจังหวัดกำหนดอายุการรับรองเพียง 1 ปี ทำให้โรงงานต้องมาขอหนังสือรับรองทุกปี ก่อให้เกิดความยุ่งยากและไม่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการโรงงาน ทำให้บางโรงงานมีความคิดว่า การมี ร.ง.2 หรือ ร.ง.4 ยังได้รับความสะดวกกว่า โดยที่โรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรม มีหน้าที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีทุกโรงงาน รวมถึงโรงงานจำพวกที่ 3 จะต้องแจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงานตามมาตรา 13 ด้วย ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีการออกเอกสารให้กับโรงงานไว้เป็นหลักฐานอยู่เดิมแล้ว จึงเห็นควรมีการปรับปรุงรูปแบบเอกสารฉบับดังกล่าวให้เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันใช้เหมือนกันทุกจังหวัด ใช้เป็นหลักฐานแทน ร.ง.2 หรือ ร.ง.4 รวมถึงใช้เป็นหลักฐานการรับชำระค่าธรรมเนียมรายปี และขอกำหนดชื่อเรียกเอกสารนี้ว่า “หนังสือรับรองการประกอบกิจการโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรม ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535”

(2) การออกเลขทะเบียนโรงงานให้กับโรงงานที่อยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม ยังกำหนดเลขทะเบียนโรงงานไม่เหมือนกัน เช่น ใช้ “จ.” นำหน้า ใช้ “ข.” นำหน้า ไม่มีทั้ง “จ.” และ “ข.” นำหน้า ใช้เหมือนโรงงานทั่ว ๆ ไป ซึ่งในปัจจุบันสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้กำหนดรูปแบบมาตรฐานโดยใช้อักษร “ข.” นำหน้าเลขทะเบียนโรงงานสำหรับโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรม ดังนั้น เห็นควรให้มีการปรับปรุงโดยโรงงานเดิมให้แก้ไขเลขทะเบียนตามมาตรฐานที่กำหนด สำหรับโรงงานที่ตั้งขึ้นใหม่ให้มีการออกเลขทะเบียนโรงงานตามระบบมาตรฐานดังกล่าว เพื่อให้ระบบฐานข้อมูลโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรมในระบบสารสนเทศ กรมโรงงานอุตสาหกรรม มีความถูกต้องครบถ้วน ซึ่งโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรม ส่วนมากจะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ทั้งที่เป็นของนักลงทุนไทยเองและนักลงทุนจากต่างประเทศ มีเงินลงทุนและการจ้างงานสูง ใช้เทคโนโลยีสูง มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ในส่วนนี้จะผลทำให้สามารถนำไปประเมินสถานะ ทิศทางภาคอุตสาหกรรม และภาวะเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้องแม่นยำขึ้น

(3) พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน ผู้ประกอบกิจการโรงงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตประกอบการและเจ้าของโครงการยังไม่ทราบสิทธิและหน้าที่ ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

จากมูลเหตุดังกล่าว ทำให้เกิดแนวคิดว่าควรมีการจัดทำคู่มือในการกำกับดูแลโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรมนี้ขึ้น เพื่อใช้เป็นคู่มือของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน

ในการจัดทำคู่มือในครั้งนี้ ได้ยึดหลักที่ว่า แนวทางปฏิบัติในคู่มือจะต้องไม่ขัดกฎหมายหรือเกินขอบเขตอำนาจที่กฎหมายกำหนด และจะต้องไม่สร้างภาระหรือหน้าที่เพิ่มขึ้นให้กับผู้ประกอบกิจการโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม แต่ให้มีลักษณะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบกิจการโรงงานมากขึ้น

คู่มือฉบับนี้ หวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ผู้ประกอบกิจการโรงงานและเจ้าของโครงการเขตประกอบการอุตสาหกรรมต่อไป

บทที่ 1

สิทธิประโยชน์ของโรงงานในพื้นที่อุตสาหกรรมรูปแบบต่าง ๆ

การพัฒนาพื้นที่สำหรับกิจการอุตสาหกรรมโดยเฉพาะในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ เช่น นิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เขตประกอบการอุตสาหกรรมตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ชุมชนอุตสาหกรรม และสวนอุตสาหกรรมในแต่ละรูปแบบต่างมีเป้าหมายดำเนินการเหมือนกัน คือ จัดสรรพื้นที่สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมให้เข้าไปอยู่ร่วมกันเป็นระบบและมีระเบียบ อันประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคและสาธารณูปการครบครัน แต่ขั้นตอนและหลักเกณฑ์การจัดตั้งพื้นที่ในแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกัน รวมถึงสิทธิประโยชน์ที่เจ้าของโครงการและโรงงานที่อยู่ในแต่ละพื้นที่จะได้รับก็แตกต่างกันด้วย โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดในเบื้องต้นของแต่ละรูปแบบให้ทราบ ดังนี้

1. นิคมอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาพื้นที่โดยอาศัยพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 ในลักษณะที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ดำเนินการลงทุนเองหรือร่วมทุนกับภาคเอกชน และตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 กำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้บุคคลใช้ชื่อมีอักษรไทยประกอบหรืออักษรต่างประเทศ ซึ่งแปลหรืออ่านว่า “นิคมอุตสาหกรรม” “เขตอุตสาหกรรมทั่วไป” หรือ “เขตอุตสาหกรรมส่งออก” ในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจโดยมิได้เป็นนิคมอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น พื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมในรูปแบบอื่นจึงไม่มีสิทธิใช้คำเหล่านี้ไปตั้งเป็นชื่อพื้นที่ได้ และการเรียกพื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมในรูปแบบอื่นว่านิคมอุตสาหกรรมจึงเป็นการเรียกชื่อที่ไม่ถูกต้อง

โรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม จะได้รับสิทธิพิเศษตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 จะได้รับยกเว้นในเรื่องไม่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ ตามมาตรา 11 หรือได้รับอนุญาตตามมาตรา 12 แล้วแต่กรณี (ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535) และได้รับการยกเว้นไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี (ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 12 พ.ศ.2540) รวมทั้งได้สิทธิประโยชน์อื่น ๆ ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 ซึ่งสามารถค้นหาเพิ่มเติมได้ใน www.ieat.go.th

2. เขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
เป็นการพัฒนาพื้นที่ของภาคเอกชนที่ได้รับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 โรงงานในพื้นที่อุตสาหกรรมประเภทนี้ไม่ได้สิทธิพิเศษตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 แต่จะได้รับสิทธิประโยชน์ในด้านภาษีอากร ตามนโยบายและหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด ซึ่งสามารถค้นหาเพิ่มเติมได้ใน www.boei.go.th

3. เขตประกอบการอุตสาหกรรม ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

เป็นการพัฒนาพื้นที่ของภาคเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนประกาศเป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรม ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 โรงงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อุตสาหกรรมประเภทนี้ จะได้รับสิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 โดยได้รับการยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบตามมาตรา 11 หรือได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 แล้วแต่กรณี แต่การประกอบกิจการ โรงงานดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 ประกาศของ รัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา 32(1) และบทบัญญัติ อื่นๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้ถือเสมือนเป็นผู้แจ้ง หรือผู้รับใบอนุญาต แล้วแต่กรณี รวมถึงจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กฎหมายว่าด้วยการผังเมือง เป็นต้น

4. ชุมชนอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาพื้นที่ของภาคเอกชนและขอรับการสนับสนุนจาก กรมโรงงานอุตสาหกรรม ประกาศเป็นเขตชุมชนอุตสาหกรรมตามหลักเกณฑ์และนโยบายกระทรวง อุตสาหกรรม ฉบับลงวันที่ 8 สิงหาคม 2539 โรงงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ในการ ได้รับการพิจารณาออกใบอนุญาตให้โดยเร็วเท่านั้น

5. สวนอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาพื้นที่ของภาคเอกชน และดำเนินการเองโดยไม่ได้ขอรับ การสนับสนุนจากภาครัฐแต่อย่างใด โรงงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สวนอุตสาหกรรมต้องขออนุญาต ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 เหมือนตั้งอยู่ในพื้นที่ทั่วไป

สรุป

- พื้นที่สำหรับกิจการอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม (ข้อ 1) และเขตประกอบการ อุตสาหกรรม (ข้อ 3) เท่านั้น ที่ได้รับสิทธิตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ในการ ยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบตามมาตรา 11 ในกรณีเป็นโรงงานจำพวกที่ 2 หรือได้รับ อนุญาตตามมาตรา 12 ในกรณีเป็นโรงงานจำพวกที่ 3 และตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 12 พ.ศ.2540 ยังให้สิทธิเพิ่มเติมเฉพาะโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม ได้รับการยกเว้นไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียม รายปีเพิ่มเติมอีกด้วย ส่วนโรงงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สำหรับกิจการอุตสาหกรรมรูปแบบอื่น ๆ (ข้อ 2, ข้อ 4 และข้อ 5) ยังคงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ทุกมาตรา

- ในการจำแนกว่าโครงการพื้นที่สำหรับกิจการอุตสาหกรรม จัดอยู่ในรูปแบบใด จะสังเกต จากชื่อโครงการไม่ได้ ยกเว้นรูปแบบนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากมีกฎหมายให้มีสิทธิใช้ชื่อนี้ พื้นที่ อุตสาหกรรมในรูปแบบอื่น จะตั้งชื่อน่านิคมอุตสาหกรรมไม่ได้ ชื่อโครงการพื้นที่อาจสื่อไม่ตรงกับ

สถานะที่เป็นจริง เช่น สวนอุตสาหกรรมโรจนะระยอง มีสถานะเป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรม ตามมาตรา 30 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าตอนจัดตั้งพื้นที่ครั้งแรกมีลักษณะเป็นสวนอุตสาหกรรม ต่อมาขอรับการสนับสนุนจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นชุมชนอุตสาหกรรม และต่อมาได้มีการพัฒนาเพิ่มเติมขอรับการสนับสนุนจากกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรม ตามมาตรา 30 นอกจากนี้ หากภาคเอกชนไปขอรับการสนับสนุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จะได้สิทธิเป็นเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมด้วย ดังนั้น ในพื้นที่เดียวกันอาจเป็นทั้งเขตประกอบการอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมทับซ้อนกันได้ ตัวอย่างเช่น เขตประกอบการอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

- พื้นที่สำหรับกิจการอุตสาหกรรมในรูปแบบนิคมอุตสาหกรรม (พื้นที่ในเขตอุตสาหกรรมทั่วไป) หรือเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือเขตประกอบการอุตสาหกรรม ตามมาตรา 30 หรือชุมชนอุตสาหกรรมสามารถขอจัดตั้งเขตปลอดอากร (FREE ZONE) จากกรมศุลกากรได้ หากเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดตั้งเขตปลอดอากร ซึ่งเมื่อได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นเขตปลอดอากรแล้ว ก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางอากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรอีกด้วย

บทที่ 2

หน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับเขตประกอบการอุตสาหกรรม ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

(1) เจ้าของโครงการเขตประกอบการอุตสาหกรรม มีหน้าที่ ดังนี้

1.1 พัฒนาพื้นที่ จัดทำระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการให้เป็นไปตามที่เสนอโครงการไว้

1.2 หน่วยผลิตกระแสไฟฟ้า หน่วยผลิตน้ำประปา และระบบบำบัดน้ำเสียรวมของโครงการ จัดเป็นโรงงานลำดับที่ 88, ลำดับที่ 90 และลำดับที่ 101 ตามลำดับ ดังนั้น ผู้เป็นเจ้าของโรงงานเหล่านี้ (ไม่ว่าเป็นของเจ้าของโครงการเองหรือเป็นของผู้อื่น) ต้องแจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงานตามมาตรา 13 และชำระค่าธรรมเนียมรายปีด้วย เช่นเดียวกับโรงงานที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่โครงการ

1.3 ดำเนินการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังแม่บท และคัดเลือกประเภทโรงงานที่เข้ามาตั้งในโครงการให้เป็นไปตามที่เสนอโครงการไว้ หรือเป็นไปตามรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และไม่เป็นประเภทโรงงานที่ไม่อนุญาตตามกฎหมายผังเมืองที่ใช้บังคับอยู่

1.4 จัดทำฐานข้อมูลโรงงานที่เข้ามาตั้งในโครงการ รวมถึงข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม ตำแหน่งที่ตั้งโรงงานภายในโครงการ และจะต้องจัดทำรายงานข้อมูลเกี่ยวกับโรงงานต่าง ๆ ภายในโครงการ แล้วส่งให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดทราบทุก ๆ 6 เดือน ตามแบบรายงาน ก. ในภาคผนวก ซึ่งสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจะเป็นผู้ส่งสำเนา แบบรายงาน ก. ให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมทราบต่อไป

1.5 ควบคุมดูแลระบบสาธารณูปโภคและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของโครงการให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์และเรียบร้อย

1.6 จัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉิน โดยจัดให้มีระบบปฏิบัติการฉุกเฉินพร้อมอุปกรณ์ในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน และจัดให้มีการซ้อมแผนอย่างสม่ำเสมอ

1.7 ควบคุมดูแลโรงงานที่เข้ามาตั้งภายในโครงการ ให้ปฏิบัติตามมาตรการและข้อกำหนดของโครงการ หากพบว่าโรงงานรายใดประกอบกิจการโดยก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะต้องแจ้งให้โรงงานแก้ไขโดยทันที หากโรงงานไม่สามารถแก้ไขได้ จะต้องแจ้งให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดหรือกรมโรงงานอุตสาหกรรมทราบโดยเร็ว

1.8 ปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน แก๊สหรือลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ ที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากจะมีการเปลี่ยนแปลงประเภทอุตสาหกรรมเป้าหมายหรือรายละเอียดของโครงการ ให้ส่งรายละเอียดให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาเห็นชอบก่อนดำเนินการ

(2) ผู้ประกอบกิจการโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม มีหน้าที่ ดังนี้

2.1 โรงงานจำพวกที่ 3 ที่ตั้งอยู่ภายในเขตประกอบการอุตสาหกรรมตามมาตรา 30 มีหน้าที่ต้องแจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันเริ่มประกอบกิจการโรงงาน ตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 เพราะโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรมได้รับการยกเว้นเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติตามมาตรา 11 และ มาตรา 12 เท่านั้น ดังนั้น ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 2 และจำพวกที่ 3 ยังคงต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีในการประกอบกิจการ โรงงานอยู่ ตามมาตรา 43 รวมทั้งจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา 32(1) และบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้ถือเสมือนเป็นผู้แจ้งหรือผู้รับใบอนุญาต แล้วแต่กรณี

2.2 กรณีโรงงานที่ตั้งอยู่ภายในเขตประกอบการอุตสาหกรรม เมื่อมีการเพิ่มเครื่องจักรถึงขั้นขยายโรงงาน ตามมาตรา 18 ต้องดำเนินการแจ้งเริ่มประกอบกิจการในส่วนขยาย ตามมาตรา 13

2.3 กรณีโรงงานที่ตั้งอยู่ภายในเขตประกอบการอุตสาหกรรม มีการเพิ่ม เปลี่ยนแปลงเครื่องจักร แต่ไม่ถึงขั้นขยาย หรือเพิ่มเนื้อที่อาคาร โรงงานหรือก่อสร้างอาคาร โรงงานขึ้นใหม่ ตามมาตรา 19 รวมถึงการเลิกประกอบกิจการโรงงาน ตามมาตรา 11 และมาตรา 28 แล้วแต่กรณี ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดที่โรงงานตั้งอยู่หรือกรมโรงงานอุตสาหกรรม ในกรณี โรงงานตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครภายในกำหนด

2.4 โรงงานที่อยู่ในข่ายประเภทและขนาดที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 46 และ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อน จึงจะเริ่มประกอบกิจการโรงงานได้

(3) พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มีหน้าที่ ดังนี้

3.1 กำกับ ดูแลเจ้าของ โครงการเขตประกอบการอุตสาหกรรม ให้ปฏิบัติตามผังแม่บท และจัดทำระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตามที่เสนอโครงการไว้ โดยเฉพาะหน่วยผลิตกระแส ไฟฟ้า หน่วยผลิตน้ำประปา และระบบบำบัดน้ำเสียรวมของโครงการ จัดเป็นโรงงานลำดับที่ 88, ลำดับที่ 90 และลำดับที่ 101 ตามลำดับ ดังนั้น เจ้าของโครงการเขตประกอบการอุตสาหกรรมในฐานะ ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงาน ตามมาตรา 13 และชำระค่าธรรมเนียมรายปีด้วย เช่นเดียวกับโรงงานที่เข้ามาตั้งอยู่ภายในพื้นที่โครงการ

3.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ยังคงมีหน้าที่เข้าไป ตรวจสอบ กำกับ ดูแลโรงงานในเขตได้เหมือนโรงงานที่ตั้งอยู่ทั่ว ๆ ไป หากการประกอบกิจการของ โรงงานก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนหรือการประกอบกิจการมีลักษณะไม่ปลอดภัย สามารถ ใช้อำนาจสั่งการปรับปรุงแก้ไขตามมาตรา 37 หรือเสนอให้หยุดประกอบกิจการได้ ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

ในกรณีผู้ประกอบการโรงงานไม่ยินยอมเสียค่าธรรมเนียมรายปี โดยไม่มีเหตุอัน สมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้นั้นหยุดการประกอบกิจการไว้จนกว่าจะได้เสียค่าธรรมเนียม และเงินเพิ่มครบจำนวน ตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

3.3 การได้รับสิทธิการเป็นโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรม จะต้องเป็น โรงงานในท้องที่ที่กำหนดและอยู่ในบริเวณแนวเขตที่ดินตามแผนที่แนบท้ายประกาศกระทรวง อุตสาหกรรมเท่านั้น

บทที่ 3

การชำระค่าธรรมเนียมรายปีและการแจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงาน ตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ตอบข้อหารือของกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2540 ซึ่งสรุปได้ว่า ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 ที่อยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรมตามมาตรา 30 มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 และต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีในการประกอบกิจการโรงงานด้วย เพื่อให้การแจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงานตามมาตรา 13 และการชำระค่าธรรมเนียมรายปี มีแนวปฏิบัติและใช้แบบฟอร์มเอกสารที่เหมือนกันทุกจังหวัด จึงได้กำหนดรูปแบบของเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) **แบบ ข.1** เป็นคำขอชำระค่าธรรมเนียมรายปีครั้งแรก สำหรับโรงงานจำพวกที่ 2/แจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 ตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

(2) **แบบ ข.2** เป็นหนังสือรับรองการประกอบกิจการโรงงาน ในเขตประกอบการอุตสาหกรรมตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

รายละเอียดแบบ ข.1 และแบบ ข.2 รวมถึงวิธีการออกเลขทะเบียนโรงงานตามระบบทะเบียนโรงงานของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมโรงงานอุตสาหกรรม อยู่ในภาคผนวก

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

(1) การชำระค่าธรรมเนียมรายปีครั้งแรกสำหรับโรงงานจำพวกที่ 2 ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม

1.1 ผู้ประกอบการโรงงานจำพวกที่ 2 แจ้งขอชำระค่าธรรมเนียมรายปีครั้งแรกในวันเริ่มประกอบกิจการโรงงาน (หากแจ้งหลังวันเริ่มประกอบกิจการ จะต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีเพิ่มอีกร้อยละห้าต่อเดือน) โดยยื่นแบบ ข.1 พร้อมเอกสารประกอบคำขอ ตามรายละเอียดที่ระบุไว้ท้ายแบบ ข.1 จำนวน 3 ชุด ต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดที่โรงงานตั้งอยู่ หากโรงงานตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นแบบ ข.1 พร้อมเอกสารประกอบ จำนวน 2 ชุด ต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรม

1.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ตรวจสอบเอกสารแล้วให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมรายปี

1.3 พนักงานเจ้าหน้าที่ออกเลขทะเบียนโรงงานและออกหลักฐานเอกสารแบบ ข.2 จำนวน 3 ฉบับ ให้อุตสาหกรรมจังหวัดหรือหัวหน้าฝ่ายโรงงานอุตสาหกรรม เป็นผู้ลงนามในแบบ ข.2 แล้วส่งสำเนาเรื่องราวให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมทราบเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน จำนวน 1 ชุด สำหรับโรงงานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ออกหลักฐาน แบบ ข.2 จำนวน 2 ฉบับ และให้ผู้อำนวยการสำนัก rays สาขา เป็นผู้ลงนาม

1.4 พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องไปตรวจสอบติดตามผลนับแต่วันเริ่มประกอบกิจการโรงงาน ภายใน 15 วัน หากโรงงานมีสภาพไม่ถูกต้องตามที่แจ้ง ไม่มีระบบป้องกันมลพิษหรือมีสภาพไม่ปลอดภัย อาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ให้สั่งการปรับปรุงแก้ไขตามมาตรา 37 ต่อไป

(2) การแจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงาน จำพวกที่ 3 ตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม

2.1 ผู้ประกอบกิจการโรงงานยื่นแบบ ข.1 พร้อมเอกสารประกอบคำขอตามรายละเอียด ที่ระบุไว้ท้ายแบบ ข.1 จำนวน 3 ชุด ต่อสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดที่โรงงานตั้งอยู่ หากโรงงาน ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นแบบ ข.1 พร้อมเอกสาร จำนวน 2 ชุด ต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรม

2.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ตรวจสอบเอกสารแล้ว ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมรายปี

2.3 พนักงานเจ้าหน้าที่ออกเลขทะเบียนโรงงานและออกหลักฐานเอกสาร แบบ ข.2 จำนวน 3 ฉบับ ให้อุตสาหกรรมจังหวัดหรือหัวหน้าฝ่ายโรงงานอุตสาหกรรม เป็นผู้ลงนาม ในแบบ ข.2 แล้วส่งสำเนาเรื่องราวให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมทราบเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน จำนวน 1 ชุด สำหรับโรงงานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ออกหลักฐานแบบ ข.2 จำนวน 2 ฉบับ และให้ผู้อำนวยการสำนัก rays สาขา เป็นผู้ลงนาม

2.4 พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องไปตรวจสอบติดตามผลนับแต่วันเริ่มประกอบกิจการโรงงาน ภายใน 15 วัน หากโรงงานมีสภาพไม่ถูกต้องตามที่แจ้ง ไม่มีระบบป้องกันมลพิษ หรือมีสภาพไม่ ปลอดภัย อาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ให้สั่งการปรับปรุงแก้ไขตามมาตรา 37 ต่อไป

(3) การชำระค่าธรรมเนียมรายปี โรงงานจำพวกที่ 2 และโรงงานจำพวกที่ 3 ในเขต ประกอบการอุตสาหกรรมครั้งต่อไป

3.1 วิธีการชำระค่าธรรมเนียมรายปีในปีต่อไป ให้ดำเนินการเหมือนการชำระค่า ธรรมเนียมรายปีของโรงงานที่อยู่ในพื้นที่ทั่วไป โดยนำแบบ ข.2 มาใช้บันทึกค่าธรรมเนียมรายปี

3.2 โรงงานจำพวกที่ 2 และโรงงานจำพวกที่ 3 ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม จะต้อง ชำระค่าธรรมเนียมรายปีต่อไปทุกปี เมื่อถึงวันครบกำหนดวันเริ่มประกอบกิจการ โรงงานในปีถัดไป ถ้ามิได้เสียค่าธรรมเนียมภายในเวลาที่กำหนดให้เสียเงินเพิ่มอีกร้อยละห้าต่อเดือน

หมายเหตุ

- กรณีการขยายโรงงานผู้ประกอบการ โรงงานต้องดำเนินการแจ้งเริ่มประกอบกิจการในส่วนขยาย โดยดำเนินการตามขั้นตอนเหมือนการแจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงาน และบันทึกการเปลี่ยนแปลงไว้ในแบบ ข.2 หน้า 3 ดังนี้ “แจ้งเริ่มประกอบกิจการในส่วนขยายครั้งที่.....ในวันที่.....เดือน..... พ.ศ. และเริ่มประกอบกิจการในส่วนขยายในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.กำลังเครื่องจักรเพิ่มขึ้น.....แรงแม้รวมเป็น.....แรงแม้” พร้อมส่งสำเนาเรื่องราวให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมทราบเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน จำนวน 1 ชุด
- ในกรณีผู้ประกอบการ โรงงาน โอนการประกอบกิจการ โรงงาน ให้เช่าหรือให้เช่าชื่อโรงงานหรือขายโรงงาน ให้ผู้ประกอบการเดิมแจ้งเลิกการประกอบกิจการและผู้ประกอบการใหม่ ดำเนินการแจ้งเริ่มประกอบกิจการ โรงงานจำพวกที่ 3 ตามขั้นตอนเดิม โดยชำระค่าธรรมเนียมรายปีใหม่ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสือรับรองฯ (ข.2) ให้ใหม่ โดยจำหน่ายทะเบียนโรงงานเดิมและออกเลขทะเบียนโรงงานใหม่ พร้อมส่งสำเนาเรื่องราวให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมทราบเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน จำนวน 1 ชุด
- กรณีผู้ประกอบการเปลี่ยนชื่อโรงงานหรือชื่อผู้ประกอบการ โรงงานให้แจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนตาม มาตรา 24 มิฉะนั้น จะมีบทกำหนดโทษตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
- กรณีหนังสือรับรองฯ (ข.2) สูญหายหรือชำรุด ให้ดำเนินการขอคัดสำเนาลักษณะ เช่นเดียวกับการขอคัดสำเนาใบรับแจ้งการประกอบกิจการ โรงงานจำพวกที่ 2 (ร.ง.2)
- กรณีหนังสือรับรองฯ (ข.2) ในหน้า 2 และหน้า 3 มีการบันทึกเต็มหน้าแล้ว ให้ใช้กระดาษ A4 อัดสำเนาหน้า 2 หรือหน้า 3 เป็นใบแทรก โดยพิมพ์เลขทะเบียนโรงงานในมุมบนด้านขวามือและพิมพ์ข้อความว่าใบแทรกที่ 2/1 หรือ 3/1 ได้เลขทะเบียนเพื่อแสดงความต่อเนื่องว่าเป็นใบแทรกหน้า 2 แผ่นที่ 1 หรือหน้า 3 แผ่นที่ 1 ตามลำดับ
- การกำหนดเงื่อนไขในหนังสือรับรองฯ (ข.2) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มิได้ให้อำนาจไว้ ดังนั้น จึงได้กำหนดเป็นคำเตือนในด้านหลังหนังสือรับรองฯ (ข.2) ข้อ 3 ว่าเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการ โรงงานต้องปฏิบัติตามการป้องกันมลพิษทั้งด้านน้ำ อากาศและกากอุตสาหกรรมแทน

ภาคผนวก

แบบรายงาน ก.

ชื่อเขตประกอบการอุตสาหกรรม.....จังหวัด.....

ขอรายงานผลการดำเนินงานและจำนวนโรงงานที่อยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรมแห่งนี้ ประจำงวด 6 เดือน มกราคม-มิถุนายน พ.ศ..... กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ..... โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) การดำเนินงานของระบบสาธารณูปโภค

1.1 ระบบบำบัดน้ำเสียรวมมี.....ระบบ และให้รายงานสภาพของระบบในปัจจุบัน (ใช้งานได้ตามปกติ, ต้องปรับปรุง, ชำรุด) ปริมาณกระแสไฟฟ้าและสารเคมีที่ใช้ในรอบ 6 เดือน ค่าเฉลี่ยปริมาณน้ำเสียที่บำบัดได้ และระบบแหล่งรับน้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดแล้ว

.....
.....
.....

1.2 ปริมาณน้ำใช้ทั้งหมดของโครงการในรอบ 6 เดือน.....ลูกบาศก์เมตร
แหล่งน้ำใช้.....

1.3 ระบบผลิตน้ำประปาหรือน้ำที่ปรับคุณภาพสำหรับอุตสาหกรรม ในรอบ 6 เดือน
มีปริมาณ.....ลูกบาศก์เมตร

(2) รายงานการเปลี่ยนแปลงของโรงงานในเขตประกอบการอุตสาหกรรมที่มีการเข้ามาตั้งใหม่
หรือย้ายออก

.....
.....
.....

(3) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในรอบ 6 เดือน

.....
.....
.....

(4) จัดทำบัญชีรายชื่อโรงงานทั้งหมดที่อยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรม มีรายละเอียดดังนี้

ชื่อโรงงาน สถานที่ตั้งโรงงานเลขที่ ประกอบกิจการโรงงาน (ผลิตภัณฑ์) หมายเลขโทรศัพท์ เลขทะเบียนโรงงาน ในกรณีเขตประกอบการอุตสาหกรรมเป็นผู้จัดส่งน้ำดิบหรือน้ำประปาหรือน้ำที่ปรับคุณภาพสำหรับอุตสาหกรรม และรับน้ำทิ้งมาบำบัดให้กับโรงงานให้แจ้งปริมาณน้ำใช้และน้ำทิ้งในรอบ 6 เดือน เป็นปริมาณรวมของแต่ละโรงงานมาด้วย

(.....)

เจ้าของโครงการ